ZELÓW

Pocztówki, karty pocztowe, cegiełki

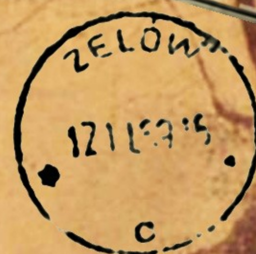

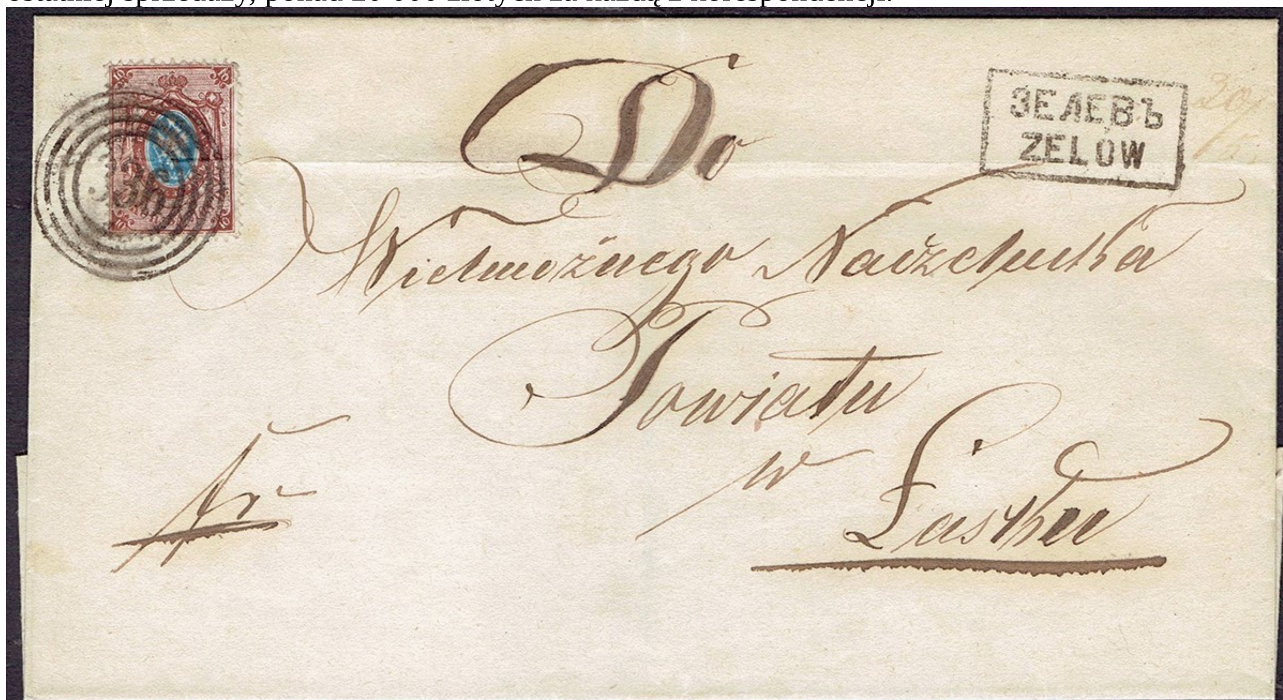
ZELOV. Český ev. ref. kostel. — ZELÓW. Ev ref. kościół.

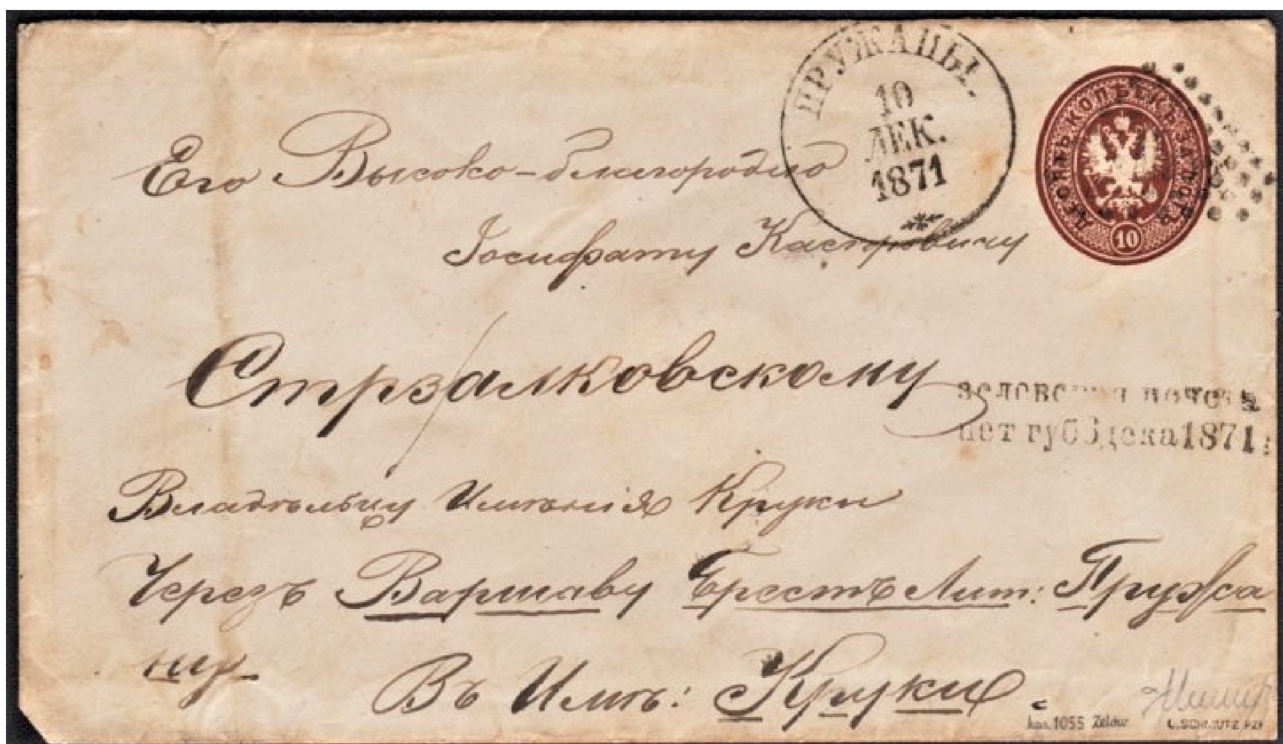

Pierwsza pocztówka Zelowa, wydana w roku 1909, nakładem gazety pt. „ Ceskoruske Listy” z redakcją w Łodzi. Wydrukowana została w drukarni „A. DR. WING” w Łodzi. Opublikowaliśmy awers i rewers widokówki ze względu na dane dotyczące emisji, podane na odwrocie. Ciekawostką są nazwy rodzaju korespondencji, podane w trzech językach na górze pocztówki: rosyjskim, polskim i czeskim. Adresat: Jicin, Królestwo Czech, dla pani Marie Leisertowa.

Zanim w Zelowie wydano pierwszą widokówkę z widokiem Kościoła Ewangelicko – Reformowanego, posługiwano się już w XIX wieku kartkami pocztowymi, różniącymi się od późniejszych widokówek, brakiem ryciny (szkicu, rysunku, grafiki) przedstawiającej fragment miejscowości.
Jeszcze wcześniej, posługiwano się „listem składanym”, stanowiącym zarazem korespondencję (o treści pisanej z jednej strony karty papieru), którą składano treścią do wewnątrz w formę, przypominająca wprowadzone później papierowe koperty.
Obie te formy, które tu widać, są dzisiaj bardzo cennymi obiektami filatelistycznymi, wartymi wg ostatniej sprzedaży, ponad 20 000 złotych za każdą z korespondencji.

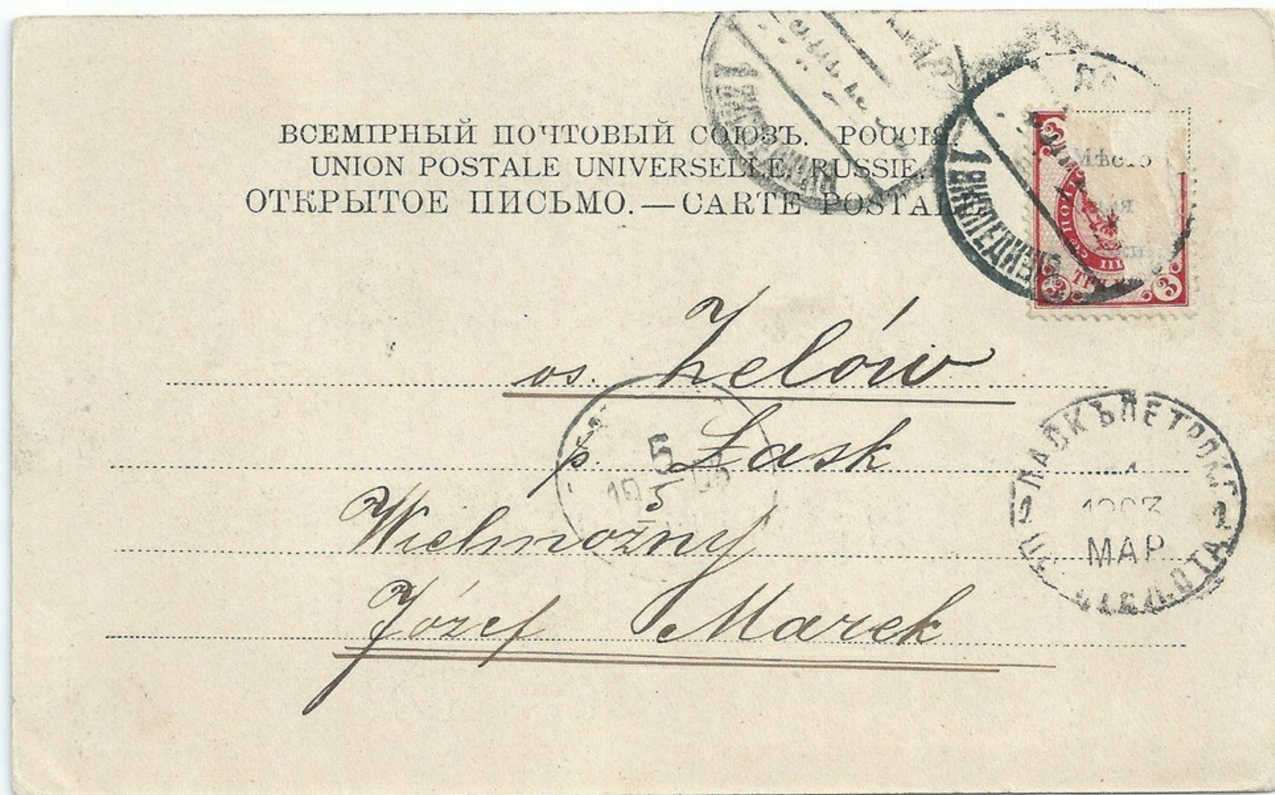

List składany z roku 1866, ze skasowaną marką pocztową (znaczkiem) z lewej strony i stemplem poczty w Zelowie.

Karta pocztowa z 1871 roku, wysłana z Zelowa do Prużan na Litwie. (obie miejscowości – Rosja).

Kolejną, jest karta pocztowa wysłana do Zelowa w roku 1903. Po niej wyemitowano dopiero pierwszą, znana zelowską pocztówkę z „czeskim kościołem”.

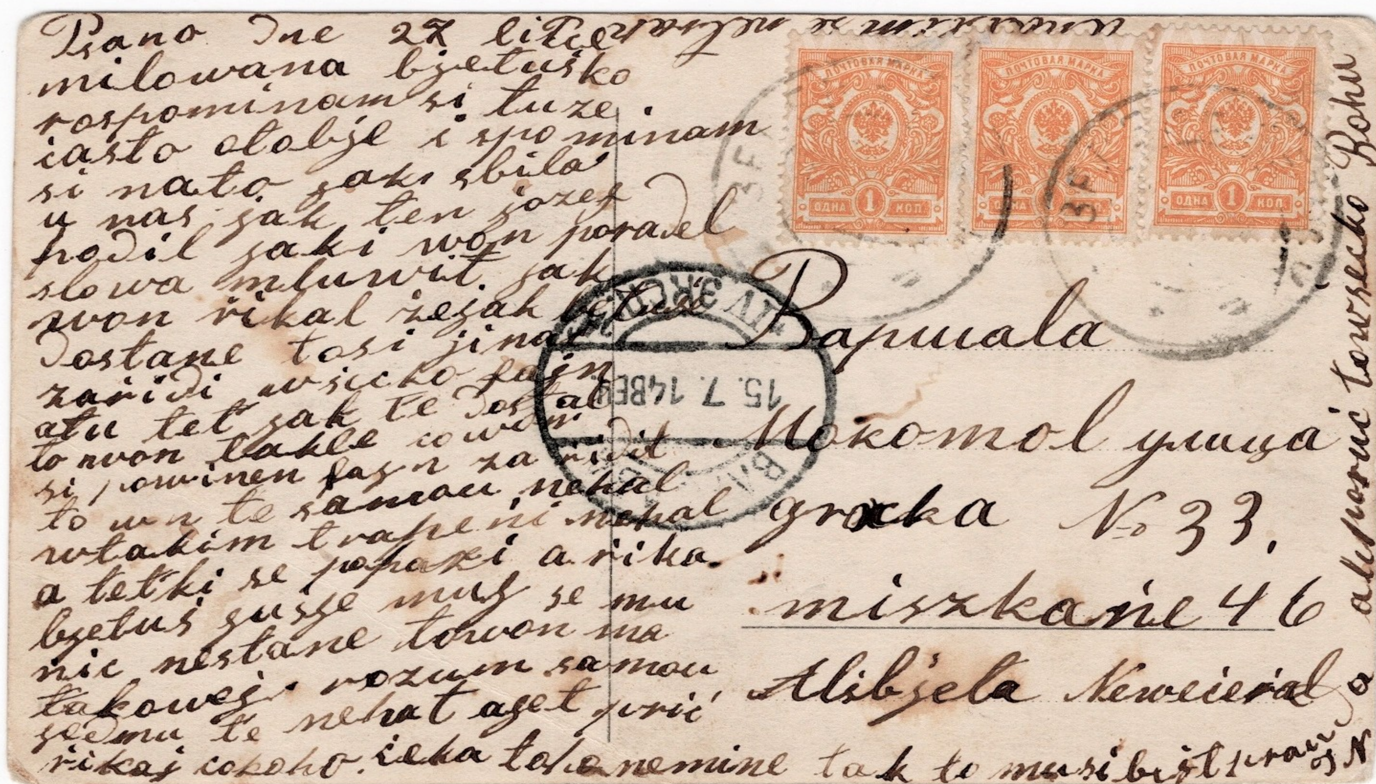
Pocztówkami zostawały także fotografie Zelowa oraz zdjęcia przedstawiające pojedyncze osoby lub grupy osób, wykonywane przez lokalnych fotografów. Nie wiemy, czy przed pierwszą wojną światową, Zelów posiadał własnego fotografa.
Kolejna pocztówka jest zdjęciem wykonanym na Rynku w Zelowie w roku bodajże 1910.

Pocztówka była w obiegu, o czym świadczy jej odwrotna strona (rewers), zawierająca korespondencję i znaczek pocztowy, skasowany już za pomocą stempla z nazwą miejscowości tak, jak współcześnie. Poprzednio korespondencja była ostemplowana pieczęcią pocztową z nazwą Urzędu Pocztowego (miejscowości) a marka, czyli znaczek, był kasowany specjalnym kasownikiem – stemplem.

Kolejna pocztówka, wydana w roku 1914, to fotografia grupy osób, uwiecznionych podczas jakiejś ceremonii…

… również będąca w obiegu pocztowym, o czym świadczy wygląd jej zapisanego korespondencją rewersu:

Następna w naszej kolekcji jest pocztówka, przedstawiająca widok na obecną ulicę Sienkiewicza w stronę Rynku – centrum osady - osiedla, według stanu na rok 1910 lub 1911. Zdjęcie wykonano z… wieży – dzwonnicy Kościoła Ewangelicko – Reformowanego, najwyższego bodajże wówczas punktu widokowego w Zelowie. Tylko awers, z Allegro.pl

Na fragmencie po zdjęciem widać napis po czesku: „ Czeski Zelów, Piotrkowska Gubernia, Ruska Polska” i data wysłania.

Kolejna „zdobycz” – katolicka kaplica z roku 1918 lub 1919. Obiekt położony przy ulicy Sienkiewicza (podczas okupacji niemieckiej w latach 1914 – 1918 – Hindenburgstrasse).
Kaplica mieściła się w dawnej, drewnianej, zelowskiej piwiarni Wacława Gąsiorowskiego, który sprzedał ją katolikom w 1916 roku z powodu zniszczenia przez wycofujących się Rosjan, browaru, którego resztki rozszabrowali Niemcy na potrzeby wojenne (metale kolorowe).
Piwiarnia z braku piwa straciła rację bytu, a powstała w niej kaplica została uwieczniona prawdopodobnie na… pierwszej, polskiej widokówce Zelowa.

Na widocznym fragmencie pocztówki, na tle fotografii widoczny napis w jęz. czeskim: „polska Kaplica w Zelowie”. Niestety mamy tylko jej awers…
W oddali widać nieotynkowaną zabudowę zelowskiego Runku, centrum osady.
Na pierwszym planie widoczna uprawa maku lekarskiego, zapewne tylko do celów spożywczych, chociaż wówczas znano już narkotyczne właściwości nasion i słomy makowej.

Wydania okresu międzywojennego.

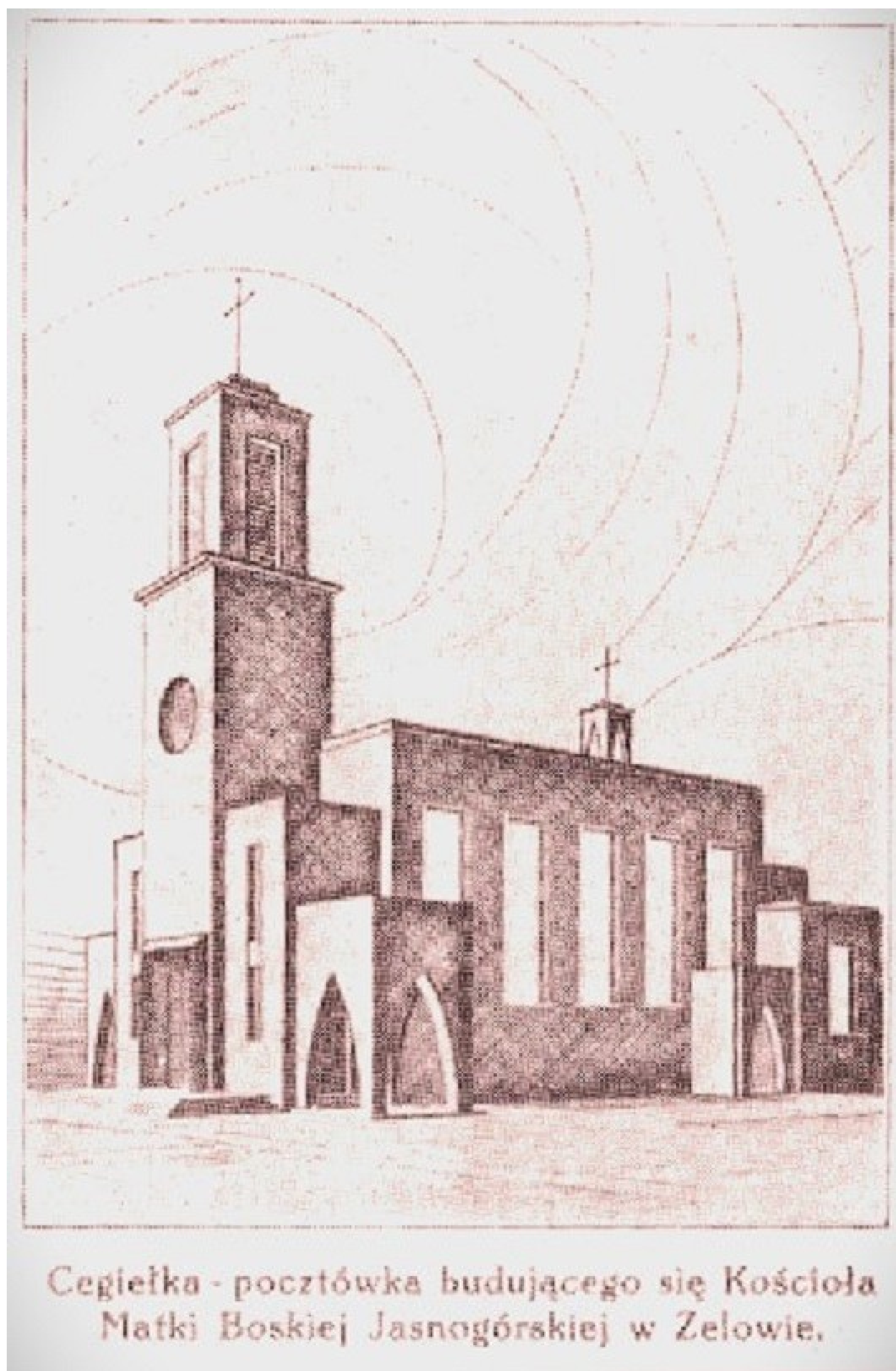
Nie mamy dotychczas pocztówki o której moglibyśmy powiedzieć, że z całą pewnością jest pierwszą, wydaną po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Najstarszą z międzywojennych pocztówek Zelowa, jest ta poniżej, z pomnikiem Kościuszki, pochodząca z roku 1932 (wyk. Bolesław Grajnert, zelowski fotograf):

Ta zaś jest jedną z kilku, przedstawiających Pomnik Tadeusza Kościuszki, odsłonięty w roku 1924. Jak widać po stanie pomnika o otoczenia, pochodzi z drugiej połowy lat trzydziestych. Widać stojącą za pomnikiem latarnię.

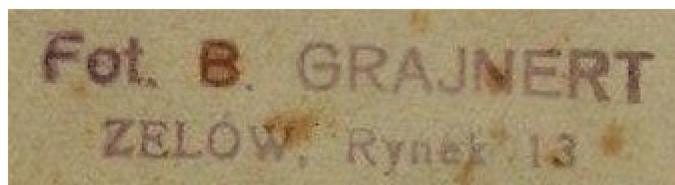

To jest z kolei pocztówka – cegiełka, jeden ze sposobów finansowania wznoszonego w latach 1933 – 1936, obiektu – Kościoła Rzymsko Katolickiego. Dysponujemy tylko jej awersem.

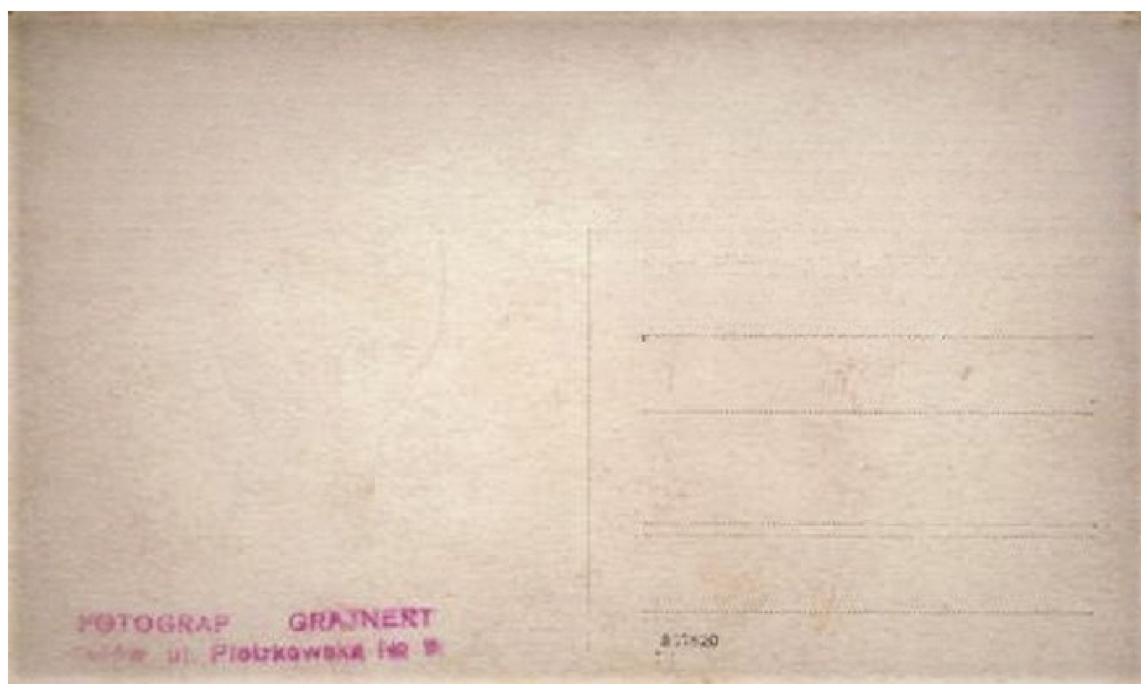
Jak wcześniej wspominaliśmy, pocztówki były „produkowane” ze zdjęć wykonywanych przez lokalnych fotografów. Jedynym, znanym zelowskim fotografem okresu międzywojennego, był Bolesław Grajnert, mający zakład początkowo pod adresem: Zelów, ul. Piotrkowska nr 13, od

polowy lat trzydziestych: Rynek (plac Generała Jarosława Dąbrowskiego) także „nomen omen”, pod nr 13.

Te pocztówka jest prawdopodobnie także jedną z wielu fotografii, wykonanych w jego zakładzie:

Natomiast tę, kolejną pocztówkę – cegiełkę, finansującą budowę Szkoły Powszechnej nr 1, wraz z innymi tego typu placówkami dydaktycznymi w Polsce, wykonano sumptem (nakładem) Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Publicznych. Na rycinie w lewym górnym rogu, szkoła w Zelowie:

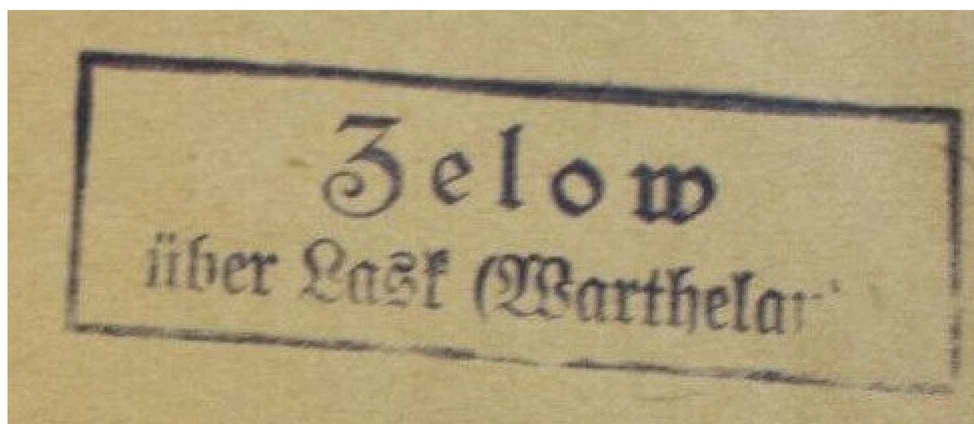

Druga Wojna Światowa 1939 – 1945.

Z okresu wcielenia Zelowa do III Rzeszy Niemieckiej, nie udało się do chwili obecnej pozyskać jakichkolwiek pocztówek. Sądzimy, że na pewno były jakieś publikowane. Z filatelistycznych, wojennych pamiątek, zachowało się tylko kilka znaczków i stempli pocztowych.

Ten pompatyczny znaczek „GROSSDEUTSCHES REICH", ma datę stempla pocztowego: 18.12.1944 r. Za miesiąc i jeden dzień, Wielka Rzesza Niemiecka na zawsze opuści Zelów…

Czasy Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej.
W czasach PRL emisją pocztówek zajmowały się państwowe lub spółdzielcze wydawnictwa. Z tego czasu zachowało się kilka, ciekawych, zelowskich pocztówek. Najstarszą z odnalezionych jest ta wyemitowana jeszcze przed rokiem 1957, w którym Zelów otrzymał Prawa Miejskie. Przedstawia widok centrum osady z roku 1955. Widoczny, czeski autobus m – ki „Skoda” i nowszy, autobus m-ki „Jelcz”, też na czeskiej licencji „Karosa”. Zachowany awers i rewers:

Kolejna to wydana w roku 1966 pocztówka przedstawiająca skwer w centrum miasta, nie ma pomnika Tadeusza Kościuszki, zniszczonego przez Niemców w 1939 roku. Jest natomiast orzeł i napis „1000 – Lecie Państwa Polskiego”.

W roku 1966 PRL obchodziła uroczyście 1000 – lecie Państwa Polskiego. Z tego powodu Zelów, nie chcąc pozostać w tyle za innymi miastami, „wzbogacił się” o kilka widokówek, poświęconych tej, szczególnej rocznicy.

Kolejna kartka pocztówka z okazji „TYSIĄCLECIA PAŃSTWA POLSKIEGO”. Rok wydania – 1966.

W okresie istnienia PRL, wypuszczono w Zelowie okolicznościową kartę pocztową – cegiełkę o wartości: 5 zł, finansującą „Budowę Szkoły 11-letniej w Zelowie”. Faktycznie budowa polegała na rozbudowie istniejącej, przedwojennej Szkoły Powszechnej nr 1 poprzez dodanie nowego skrzydła

o podobnych wymiarach. Zachowano przy tym stylistykę budynku przedwojennego, widocznego na cegiełce. Nakład 30 000 sztuk rozszedł się błyskawicznie, wspomagając finanse budowy szkoły o kwotę: 150 000 złotych. Społeczeństwo okazało się wyjątkowo hojne!

Kolejne widokówki Zelowa, to głównie widoki na centrum miasta, Plac Gen. Jarosława Dąbrowskiego, popularnie zwany rynkiem.

Tutaj widokówka pokazuje radykalną przemianę centrum miasta z wybrukowanego kamieniem polnym placu targowego na miejsce wypoczynkowe dla mieszkańców. Nowo powstały, zielony skwer „uczczono” taką oto pocztówką.

Kolejna widokówka też przedstawia centrum miasta:

Data powstania obu widokówek przedstawiających centrum Zelowa w jego nowej odsłonie, to rok 1965, w którym dokonano tak radykalnej zmiany wizerunku centralnego placu miasta.

Kolejna pocztówka też pokazuje zelowski Rynek, lub jak ktoś woli, Plac Gen. J. Dąbrowskiego:

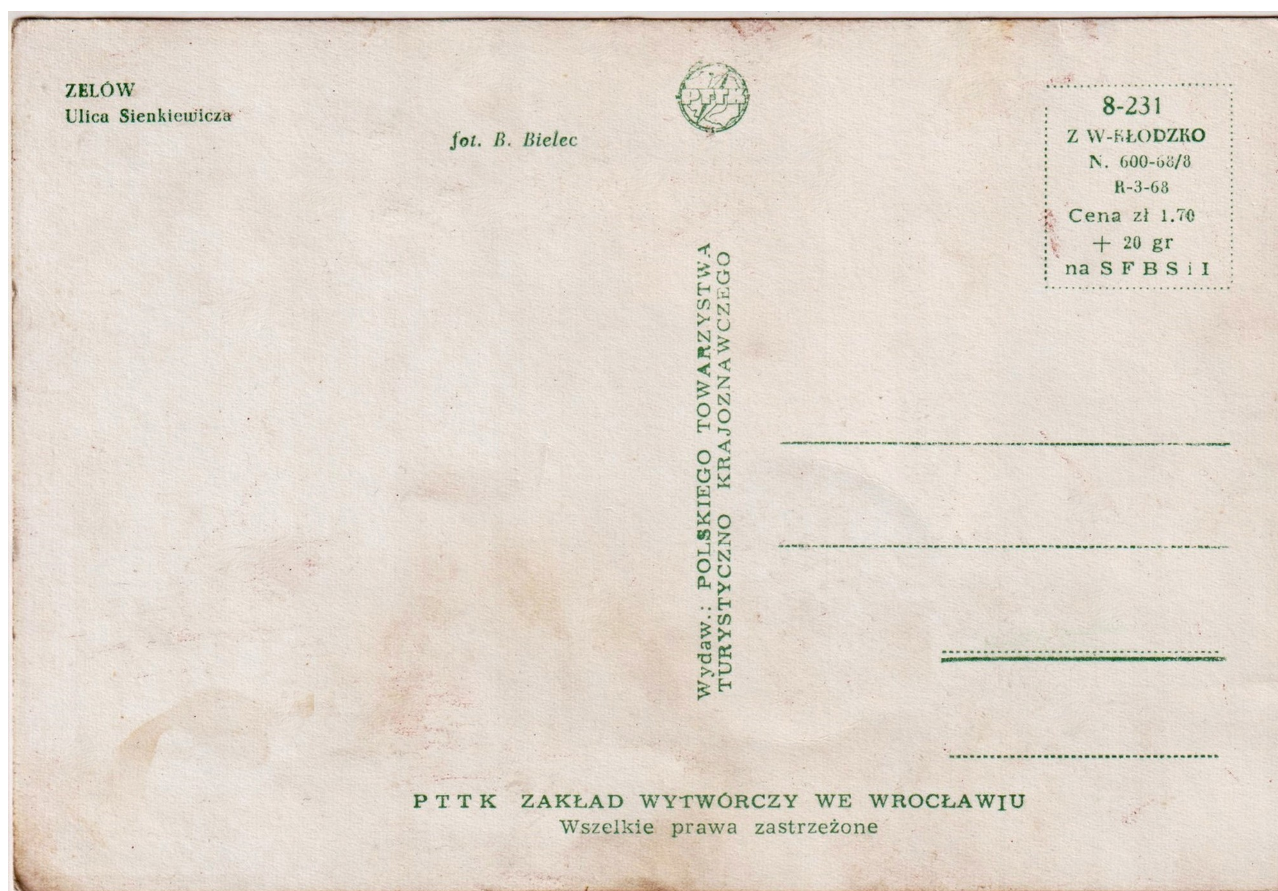

Widok miasta z roku 1969 (wg daty na stemplu pocztowym). Korespondencja dwóch zelowianek, wielbicielek talentu, łódzkiego aktora teatralnego i filmowego, pana Włodzimierza Tympalskiego.

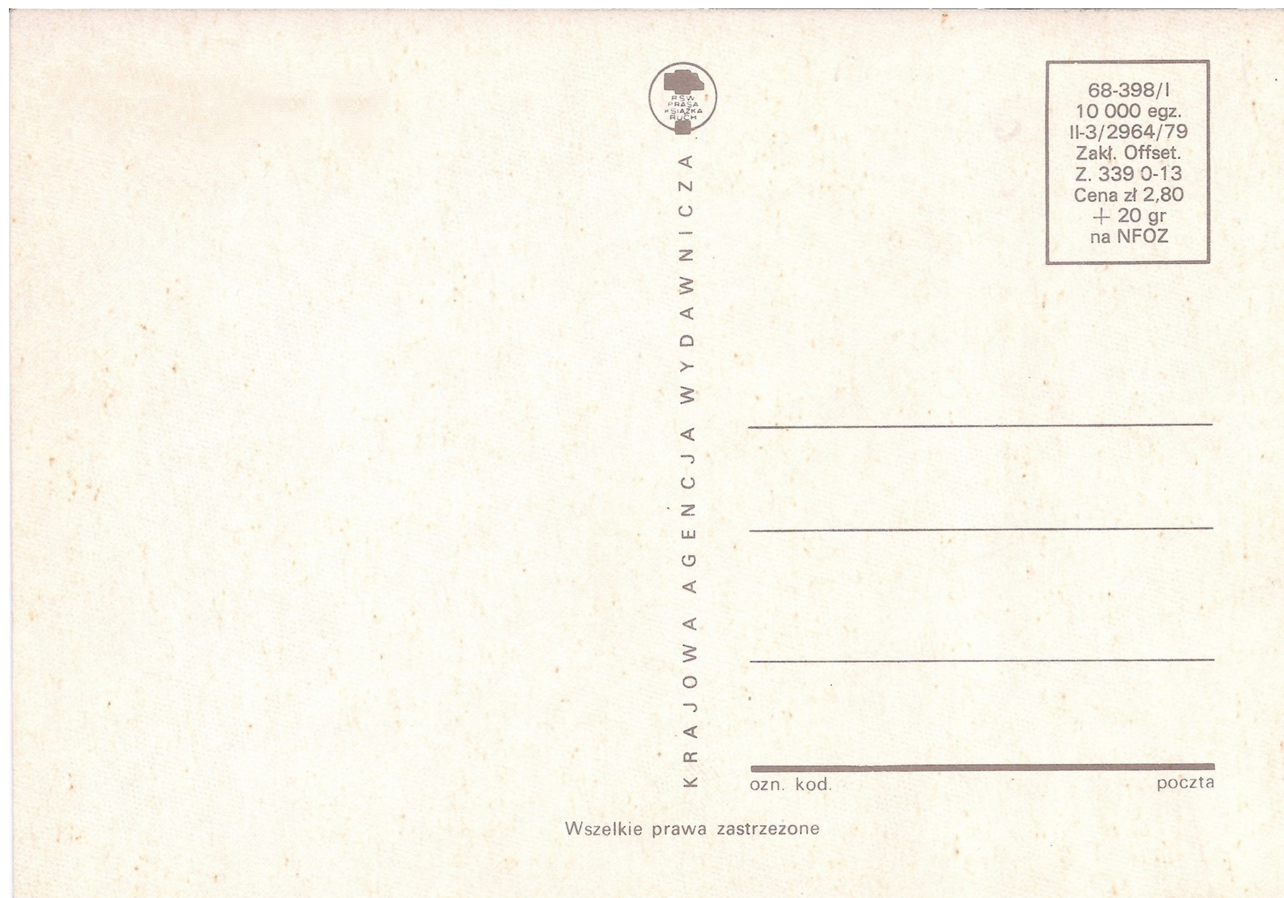
Kolejna pocztówka w wersji czarno - białej, przedstawia już inny fragment miasta, widok na ulicę Sienkiewicza. Pochodzi z początku lat siedemdziesiątych:

Następna pocztówka a na niej widać panoramę ul. Kościuszki z pierwszym w Zelowie Domem Towarowym, „SAM” oddanym do użytku pod koniec lat sześćdziesiątych:

Pocztówka pochodzi z początku lat siedemdziesiątych.

Na kolejnej widokówce widzimy Dom Towarowy SAM w roku 1975, z widocznym na jego tle „banerem” informującym o VII Zjeździe PZPR, który miał miejsce w dniach: 8 – 12.12.1975 roku:

I wreszcie pierwsza w naszych zbiorach, kolorowa pocztówka Zelowa z czasów PRL:

Zelów

Jest to „zbitka” widoków Zelowa i Szczercowa, nie mamy pojęcia, dlaczego wypuszczono w obieg

taką kompilację, z jakiej okazji? Nie wiemy też na pewno, czy jest to pierwsza kolorowa emisja w dziejach miasta, czy też były wcześniejsze? Mamy nadzieję, że oglądający nasze zbiory miłośnicy filatelistyki (szczególnie liczymy na pomoc zelowian lub posiadaczy zbiorów, kart i pocztówek Zelowa), odezwą się do nas i prześlą pliki okazów, które nie znalazły się w naszej, skromnej, niedopracowanej edycji.
Kolorową pocztówką, zamykamy okres Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej.

Rzeczpospolita Polska od 1990 roku.

Skończyły się czasy pocztówek czarno - białych, ale pośród kolorowych emisji trudno znaleźć widokówki „cieszące oko” rasowego kolekcjonera. Nie tracimy jednak nadziei na powstanie takich kart pocztowych z widokami naszego miasta, które w każdym oglądającym wzbudzą żywsze, bicie serca. Czekamy niecierpliwie na rarytasy kolekcjonerskie, a tymczasem:

… zaczniemy od akcentu międzynarodowego! Pierwszej w historii miasta, wizyty głowy państwa sąsiedniej Republiki Czeskiej, Pana Prezydenta Vaclawa Havla w dniu 10.03.1998 roku. Powodem tej, kurtuazyjnej wizyty, było ma się rozumieć to, że w naszym mieście mieszkają nadal potomkowie czeskich osadników – założycieli Zelowa w jego nowoczesnej, włókienniczej postaci. Pan Prezydent był bardzo szczęśliwy, że mógł odwiedzić nasze sławne miasteczko i zobaczyć na własne oczy „porządną, czeską robotę, którą na ziemiach polskich – wykonali jego ziomkowie, począwszy od roku 1803 aż… po dzień dzisiejszy”.
Niestety, ale pocztówka posiadająca w treści ten akcent wizyty prezydenckiej, jedynej takiej w naszej historii, … „dupy nie urywa!” - jak to powiedział po polsku pewien nasz znajomy zelowianin, czeskiego pochodzenia – (pozdrawiamy Cię Jarku!)

No cóż, według nas projektant tej pocztówki, nie popisał się…   A niech ta…

Zatem przejdźmy do kolejnych dzieł kunsztu pocztówkarskiego (?)…

Zaczęliśmy od naszym zdaniem, najciekawszej widokówki, której autor postanowił na niej przedstawić, mogiły żołnierzy poległych podczas walk o Zelów na początku Pierwszej Wojny Światowej. Na tle jesiennego widoku Cmentarza Ewangelicko – Reformowanego, wyeksponował groby czterech poległych, anonimowych żołnierzy rosyjskich i jeden grób niemieckiego żołnierza, gefreitera A. Schymury z Bytomia. Mieszkając w Polsce, słyszeliśmy o innych grobach wojennych z tego okresu, znajdujących się na cmentarzach w okolicznych miejscowościach, ale nie tylko. Wszystko wygląda naprawdę niebanalnie i wg nas, tym zasługuje na miejsce nr 2 w liście pocztówek Zelowa, wyemitowanej w wolnej, niepodległej III Rzeczypospolitej.

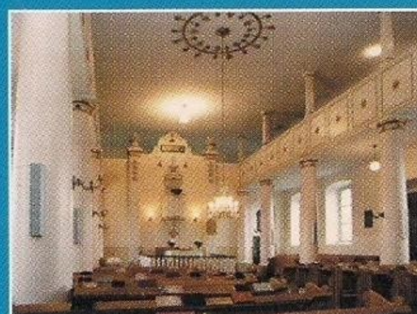
Kolejne kartki pocztowe w większości są wykonane „sztampowo" – czyli według nas w sposób schematyczny, pod jeden wzór. Czy to dobry pomysł i sposób na promocję miasta? Nie podejmujemy się osądzać, mieszkając daleko od naszego grodu, pozostawiamy innym ocenę
- tym, którzy odważnie pozostali w Zelowie, na dobre i złe.
Zatem oglądajcie, podziwiajcie i wystawiajcie opinie. Powodzenia!

A my jedziemy dalej!

ZELÓW

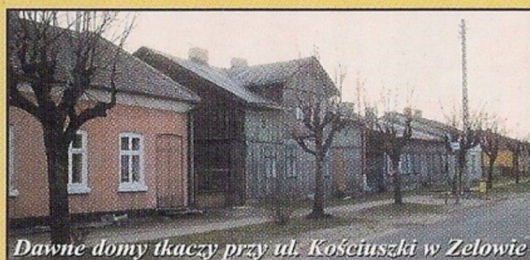

Kościół Ewangelicko – Reformowany na zewnątrz, w środku + widok na Dom Zborowy. Wg. nadsyłającego, okres wykonania: 1995 – 2000 (?)

SZLAK TURYSTYCZNY
OSADY BRACI CZESKICH

Łask Kolumna

Zelówek

ZELÓW

Pożdżenice

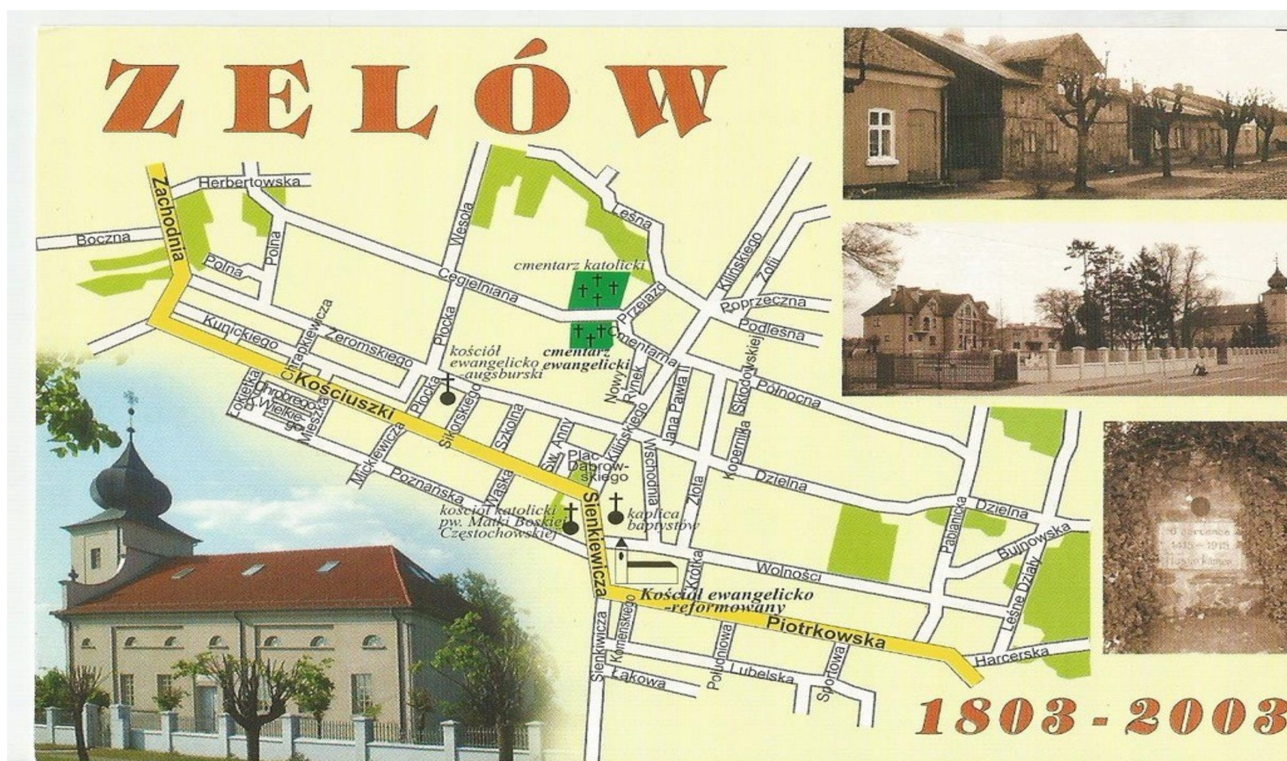
Widawa

Faustynów

Od 1802 roku w Zelowie bracia Czesi znaleźli tolerancję religijną i zrozumienie

Kolejny zbiór widoków, poświęcony czeskiej obecności w Zelowie.

Następny zbiór o czeskiej tematyce. Graficznie nawet dobrze to wygląda, ale schemat ten sam…

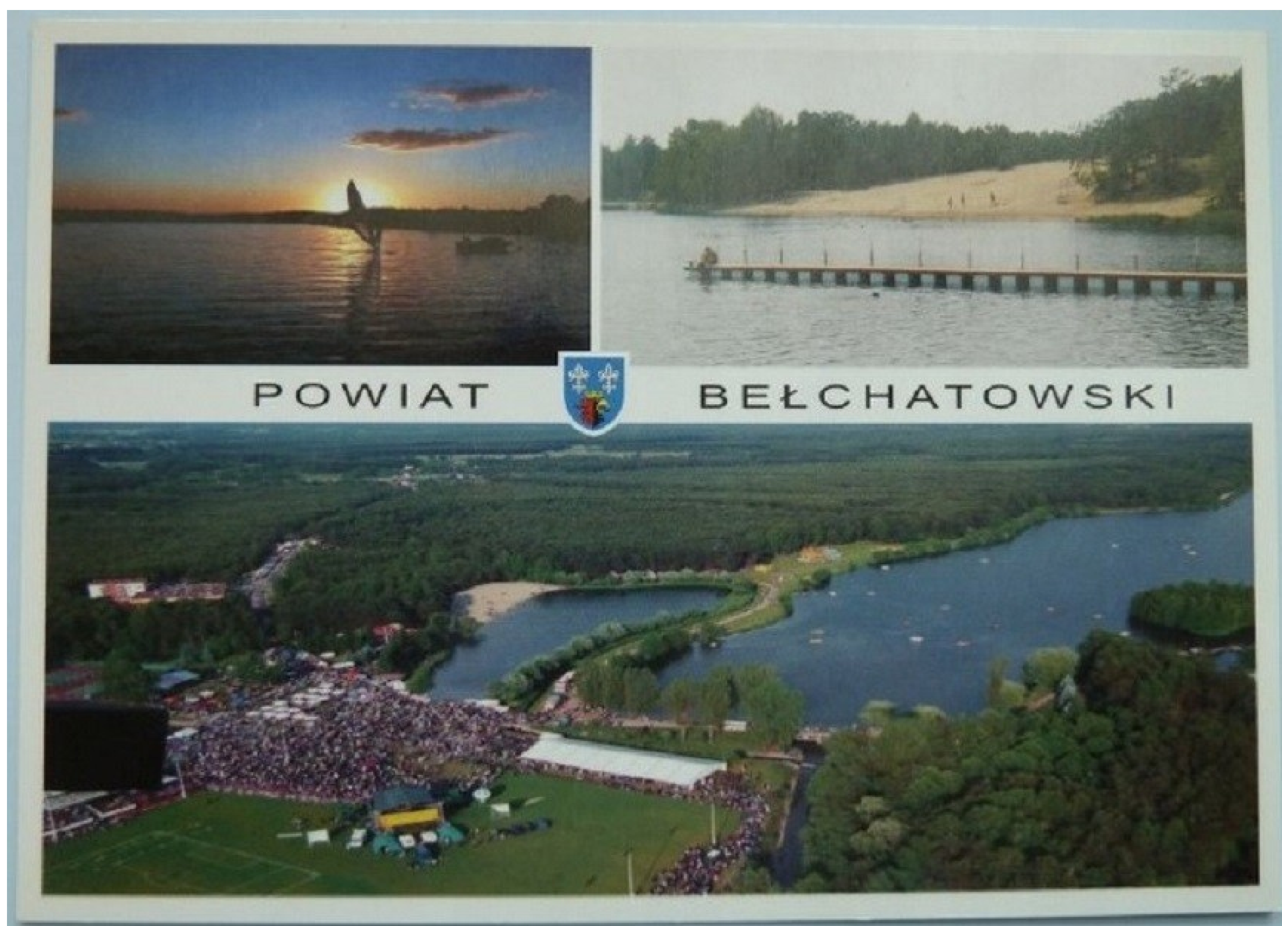
Ten też podobny… Szkoda, że nikt nie pomyślał na edycją pojedynczych fotografii wchodzących w skład te kompozycji. Mogło by to bardziej skłaniać do kolekcjonowania i być atrakcyjniejsze…

Tu już nieco innie, bo gminnie… W porządku, Zelów to nie tylko miasto, lecz i gmina. Razem to jest dopiero wspólnota!

Żeby się nam w głowach nie przewracało z zachwytu nad własnym miastem, przypomnienie, że jesteśmy razem z innymi miastami, gminami w Powiecie.   Hej jak to zdrowo – tak powiatowo!

Kolejny akcent powiatowy, ale taki bardziej nasz zelowski, z Patykami, naszym lokalnym Acapulco.
Oczywiście razem z innymi, akwenami powiatowymi… Promocja wypoczynku zapewne.

To na razie wszystko, co zgromadziliśmy w naszym, bardzo ubogim zbiorze zelowskiej filatelistyki. Liczymy na wasze zainteresowanie, życzliwość i wsparcie zbiorów poprzez nadsyłanie swoich okazów na nasz adres internetowy:

bufomarinus@poczta.onet.pl

PS. Nadsyłajcie pliki, jesteśmy doprawdy ciekawi, ile jeszcze widokówek, kart pocztowych, stempli i innych obiektów filatelistycznych, brakuje do zamknięcia (??? - nigdy!!!), naszej kolekcji.
Pozdrawiamy serdecznie

Zelowscy filateliści